

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30)

(Dnr S2024/02012)

Statens institutionsstyrelse (SiS) har ombetts att lämna synpunkter på förslagen i rubricerad promemoria. SiS genomgång av förslagen har skett med de utgångspunkter som myndigheten har att beakta.

SiS ser positivt på utredningens ansats att en negativ utveckling ska brytas genom tidiga insatser till barn, unga och vårdnadshavare. SiS har följande synpunkter på förslagen.

Avsnitt 9.4.9

SiS tillstyrker förslaget om att socialnämnden ska få besluta om nödvändiga insatser till vårdnadshavare, om det behövs med hänsyn till barnets hälsa eller utveckling, under den tid barnet vårdas utanför det egna hemmet. SiS instämmer i utredningens bedömning att det är viktigt att vårdnadshavare tar emot de insatser som behövs för att främja vården och förbättra möjligheterna för barnet att på sikt kunna återförenas med dem. Ett fungerande samarbete med vårdnadshavarna är i de flesta fall viktigt för att stärka motivationen och delaktigheten under vårdtiden och bidrar till att de framsteg som uppnås under placeringen kan bibehållas efter utskrivning. Det förekommer att vårdnadshavare, till följd av bristfällig insikt i barnets behov eller förståelse för vad som behöver förändras för att barnets situation ska förbättras, saknar motivation till att ta emot insatser från socialtjänsten. SiS bedömer utifrån detta att förslaget kan förbättra förutsättningarna för framgång i vården samt att placerade barn ska kunna skrivas ut tidigare från SiS än vad som annars hade varit möjligt.

Avsnitt 10.2.7

SiS tillstyrker förslaget om att socialnämnden ges rätt att föreskriva om skolgång för barn och unga. SiS vill dock framhålla att förslaget behöver mötas med högre krav på kommunerna att organisera en fungerande skolgång för varje individ, inbegripet skolpliktsbevakning samt anpassningar och särskilt stöd till de elever som behöver det. I annat fall är det inte sannolikt att en föreskrift om skolgång, i synnerhet för redan

Statens institutionsstyrelse

skolpliktiga elever, kan leda till någon avgörande förändring. En stor andel av de barn och unga som placeras vid SiS har haft en problematisk skolgång med många avbrott och skolbyten. Precis som utredningen konstaterar är skolan en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn och unga och SiS lägger därför ned ett stort arbete på att få till stånd en fungerande skolgång för placerade barn och unga. Fokus är på att skapa en skolidentitet och en självbild av att vara en lärande individ som kan klara skolan även efter avslutad placering. SiS lyckas oftast väl med det, över 90 procent av de barn och unga som placeras vid myndigheten väljer att gå i skolan även om de inte är skolpliktiga. Det förekommer dock allt för ofta att barnet eller den unge inte har någon skolplats att gå till när vården vid SiS avslutas. I de fallen är det inte möjligt att göra en aktuell och relevant överlämning till mottagande skola av elevens resultat och behov. För eleven kan det även innebära att den skolidentitet som byggts upp under placeringen vid SiS i sämsta fall raseras.

Avsnitt 10.2.12

SiS instämmer i utredningens bedömning att det saknas behov för socialnämnden att kunna besluta om insatser och särskilda föreskrifter till barn och unga som är placerade utanför det egna hemmet. Sådana insatser och särskilda föreskrifter skulle kunna vara kontraproduktiva för barnet eller den unge i en situation där den faktiska vården bedrivs av en annan aktör som t.ex. SiS.

Avsnitt 10.2.14

SiS tillstyrker förslaget att socialnämnden ska få besluta om insatser i öppna former och särskilda föreskrifter till barn och unga som avslutar en vistelse på ett särskilt ungdomshem eller HVB. Många av de barn och unga som verkställt sluten ungdomsvård vårdas därefter på SiS eller på HVB med stöd av LVU. Det är ovanligt att barn och unga som avslutar verkställighet av sluten ungdomsvård flyttar hem utan några fortsatta vårdinsatser. Ofta utformas sådana insatser i dag gemensamt av SiS och socialtjänsten och kan även omfatta förslag på insatser till vårdnadshavare. SiS anser att förslaget möjligtvis kan bidra till att förkorta vårdtiden i läsbara former, vilket i så fall är mycket positivt.

Avsnitt 12.6.10

Utredningen har bedömt att SiS inte bör vara den aktör som ansvarar för att verkställa den elektroniska övervakning som beslutas av socialnämnderna. Utredningen motiverar det bl.a. med att SiS inte har något system för elektronisk övervakning upphandlat och inte har använt sig av elektronisk övervakning trots att myndigheten har en möjlighet till det enligt lag. SiS kan bekräfta att det inte varit praktiskt möjligt för SiS att få till stånd en fungerande ordning för den elektroniska övervakning som myndigheten kan besluta om i dag. SiS är dock mycket angelägen om att kunna få till stånd en fungerande tillämpning av elektronisk övervakning, inte minst utifrån att det kan förväntas att SiS möjligheter att besluta om elektronisk övervakning kommer att utökas till följd av förslag som presenterats i promemorian Utökade befogenheter på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2023:20).

Med anledning av dessa förslag ser nu myndigheten över möjligheterna att tillskapa en intern organisation för en sådan uppgift. Mot den bakgrunden, SiS kunskap om målgruppen barn och unga samt med beaktande av den planerade reformeringen av den statliga ungdomsvården, anser SiS att det kan finnas anledning att på nytt analysera huruvida det kan anses vara ändamålsenligt att uppdraga åt myndigheten att ansvara för denna uppgift.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Elisabet Åbjörnsson Hollmark. I den slutliga handläggningen har ekonomi- och planeringsdirektören Anna Sandahl, rättschefen Eleonore Källstrand Nord och sektionschefen Erla Thorisdottir deltagit. Föredragande har varit juristen Emma Enhol.

Elisabet Åbjörnsson Hollmark